

Celníci a nevěstky...

Pověst a technika aneb „umění
rétoriky“ na dálku a na okraji

Před 1890.

Osnova

- Dědictví *mastičkářů*
- Pověst a idea tisku
- Reklama tiskem
- Obchod *národů* a nový živnostenský řád
- Litografie
- *Le roy de l'affiche*

Dědictví mastičkářů

*„vražedníci, násilníci,
lichevníci, kupci, trhovci,
šantročníci...“ (Chelčický)
„kupec bez lži a křivé
přísahy býti nemůže“*

teen (1651)

Gerard Dou (1652)

Masti jako pasti

- Divadlo, podívaná
- Neúctyhodné řemeslo (mimo cechy) očerňuje kupujícího i prodávajícího
- „nízké“ prostředí

Formule „*sěm vítajte!*“, „*toho ptajte*“, „*kupte paničko*“ ... se stává **příznakem podvodu** či lstivého lákání (past na chtivost):

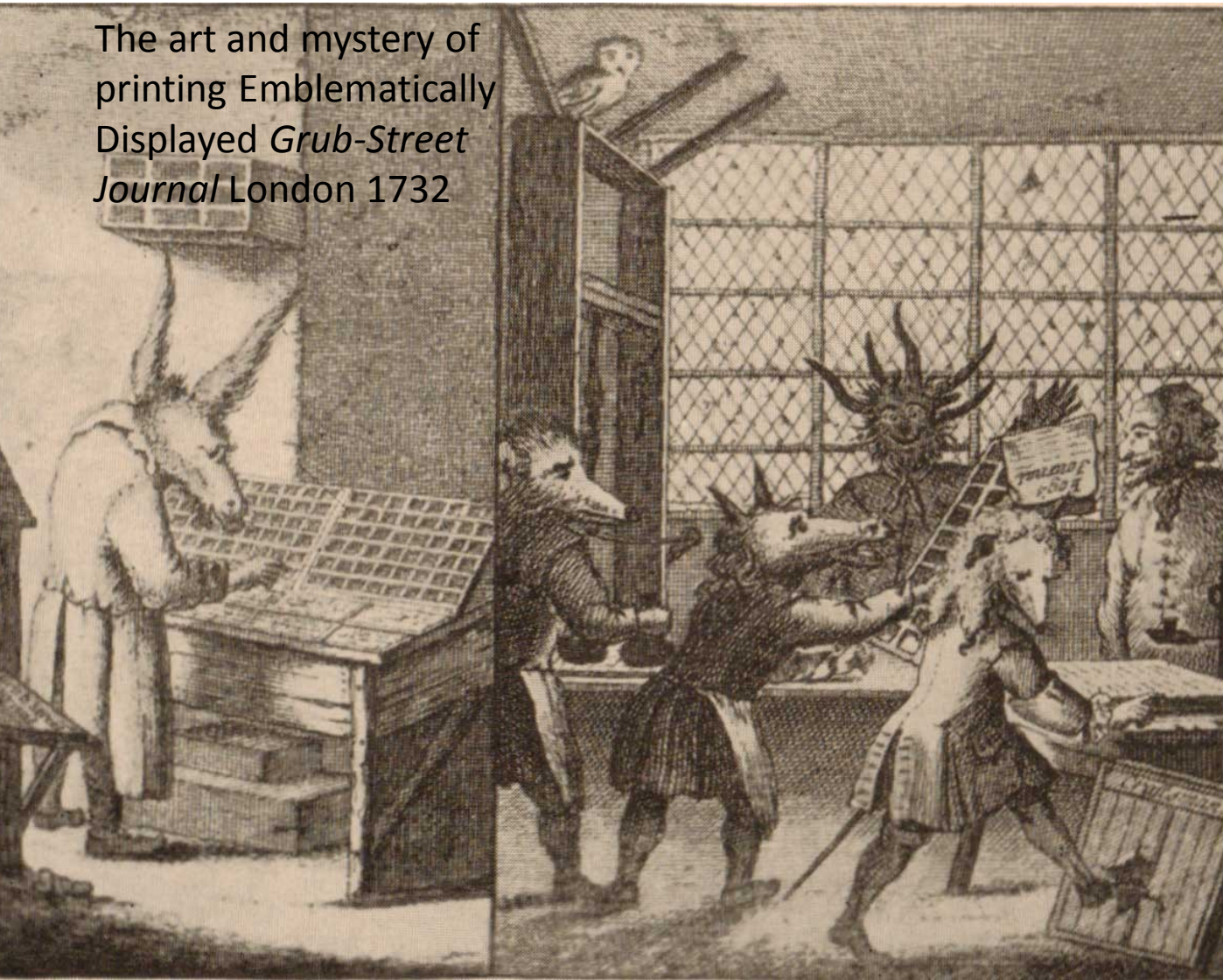
„tať sě mast k tomu dobře hodi, ale dušit velmi škodí.“

Bernardo Strozzi, Vanitas (La vecchia civetta), 1635

Pověst a idea tisku

The art and mystery of printing Emblematically
Displayed *Grub-Street Journal* London 1732

Prosper Marchand 1740 Haag

Noviny a inzerce

„skvělé zboží z čištěného tuku
z vepřových nožiček“

“...*may spread information throughout
the country*“

CINCINNATI:
FRIDAY MORNING, OCTOBER 26, 1838.

SOAP AND CANDLE FACTORY,
Main street, second house north of Sixth street.

THE subscribers offer their manufactures, warranted full weight, correct tare, and marked as the late city Ordinance directs—

- No 1 Palm Soap,
- “ 2 Rosin do,
- Toilet and Shaving Soap,
- Pure Tallow Candles, mould and dippe l.

PROCTER, GAMBLE & Co.
99t f

oct 26

Inzerát v novinách Friday Morning, pánů Proctera a Gambla na mýdlo a svíčky, 1838.

V. B. PALMER'S
Country Newspaper Subscription and
ADVERTISING AGENCY,
N. W. Corner of Third and Chestnut Street, Philadelphia.

ENTRANCE ON THIRD ST., AT THE COAL OFFICE.

V. B. PALMER is the duly authorized agent of most of the best Newspapers of all the cities and principal towns in the United States and Canada, for which he is daily receiving advertisements and subscriptions, and for which he is empowered by the proprietor to give receipts. Through this Agency, Merchants, Manufacturers, Importers, Professional Men and Artists, as well as Public Institutions, Societies, Incorporated Companies, and the business community generally, may spread information throughout the country, far and near, inviting trade from all quarters.

COAL.

At the N. W. Corner of THIRD and CHESTNUT STREETS, every variety of COAL, of the hard and durable White Ash, similar to the Lehigh, and the more easily ignited Red and Gray Ash Schuylkill, may be had at the lowest cash prices, adapted in kinds and sizes to the several uses. Also for sale at No. 59 Pine, above Second Street Market.

1841 – inzerát 1. reklamní agentury: Volney B. Palmer, Philadelphia

Moderní mastičkář

BAYER
PHARMACEUTICAL
PRODUCTS.

Send for samples
and Literature to

ASPIRIN
*The substitute for
the salicylates*

PROTARGOL
The eye remedy

QUINALGEN
The all-around tonic

PIPERAZINE
The antispasmodic

EUROPHEN
The relief for rheumatism

HERIDIN
*The sedative for
coughs*

LYCETOL
The uric acid solvent

FERRO-SODIUM
The strength-giver

SULFONAL
The skin treatment

SONATOSE
The stomachic

SYCOSE
The uric acid solvent

PHENACETIN
The relief for pain

TRIONAL
The relief for pain

SALOPHEN
*The antirheumatic and
antineuralgic*

**FARBENFABRIKEN OF
ELBERFELD CO.**

**40 STONE STREET,
NEW YORK.**

DR. WARNER'S

CELEBRATED

**CORALINE
AND
HEALTH**

CORSETS

Over 14 Millions Sold in
this Country Alone.

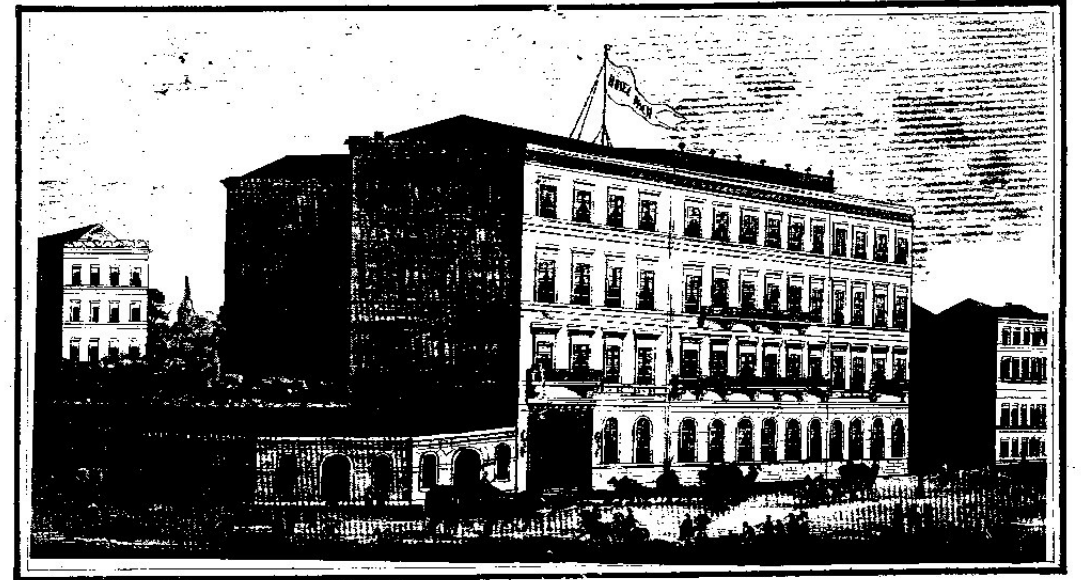
The Best Fitting and Best
Wearing Corset Ever Made.

SOLD EVERYWHERE.

Antiquariat
Norbert Haas

HOTEL DISCH
Rue du pont
Cologne

Disch & Capellen, HÔTEL DISCH Disch & Capellen,
Rue du pont à bridge Street
Près de la station centrale. **SOLENS** close by the central station.
Brücken-Straße,
am Central Bahnhof Köln.
Arrivée des bateaux à vapeur et à chaque convoi du chemin de fer M^{rs} les voyageurs trouveront des voitures des propriétaires pour les conduire à l'hôtel Disch.

Mapa: Manhattan N.Y. , litografie (Central Litho), 1860-70

8

P. T. BARNUM'S

ADVANCE COURIER.

P. T. BARNUM, Editor and Proprietor. 1872. W. C. CRUM, Associate Editor.

P. T. BARNUM TO THE PUBLIC.

AFTER thirty years' active career in the Museum and Show Business, when my second American Museum, in New York, was totally destroyed by fire, I determined to retire permanently from managerial cares and take Horace Greeley's advice to "Go a-fishing" for the rest of my days. With abundant means to provide the "bait" and furnish the tackle, I endeavored to follow this characteristic counsel of my friend; but neither ease nor fortune alone will bring content; and stimulated by an unimpaired constitution, by unabated energies, and, even more, by an earnest desire to gratify, as I have always so successfully done, the demands of the amusement-seeking public, I absolutely became restive under rest.

It is the custom in great spectacular displays, after astonishing the gazing multitude with a splendid succession of superb

WILLIAMS & PARSONS
PHOTOGRAPHERS
P. T. BARNUM.

scenes, to crown all—just before the curtain comes down for the last time—with a final picture of wonders, upon which money and pains have been expended with an almost reckless prodigality, in order that the entertainment may close with startling *éclat*. Inspired by a like ambition—after having successfully and satisfactorily supplied the public want for many years with wonder, surprises, and the best of entertainments, to the gratification of all wholesome tastes—I have established a new mammoth Enterprise, by collecting, equipping, and putting into operation a great NATIONAL MUSEUM, MENAGERIE, CARAVAN, HIPPODROME, POLYTECHNIC INSTITUTE, and INTERNATIONAL ZOOLOGICAL GARDEN combined—an Exhibition which is as absolutely NOVEL, COLOSSAL, EXHAUSTIVE and REWILDERINGLY VALUOUS as money and experience can make it, and which I can transport, by means of nearly 1000 MEN AND HORSES, to every

Coming soon, by Rail, 70 Cars

1872

Evropa a obchod národů

- **1851**
Exhibition
of the
Works of
Industry of
All Nations

Industry, economy a „průmysl“

- 1857: John Ruskin, *Národní hospodářství v umění*
 - *Ekonomie* aneb „správa domu“ a „umění uspořádati práci“ (s. 16 a 18)
 - Rozumné použití práce
 - Pečlivé uchovávání výtěžku práce
 - Vhodnou distribuci (**cechy**)
 - Jak nalézt umělce? (s. 30) A jak jej zaměstnat? >>> **Uměleckoprůmyslové školy, Werkstätten (dílny), veřejné zakázky (školy, knihovny, muzea)**
 - Jak uchovat jeho dílo? >>> **Uměleckoprůmyslová muzea (vzorky), galerie, (ne konzumní zacházení)**
 - Jak rozdělit pro národ? >>> **sběratelství, Obchodní a živnostenské komory, veřejné výstavy**

- 1859 – Rakouské císařství - **zrušení cechů: nový živnostenský řád**

Zákon z 20.12.1859 s působností od **1.5.1860**, kterým se v podstatě rušila omezení svobod podnikání: **volnost výroby a odbytu**.

Židé do měst

Podmínky pro podnikání: závazné jméno, vlastní obaly a pomůcky

1883 – novela živnostenského zákona o reklamě a označení podniků

1890 u nás (v Rak-Uh) zákon o ochranné známce (zákonem č. 19/1890 ř. z. o ochraně známek)

Už v 18. století: Frage- und Kundschaftsamt – první „agentury“, poptavárny a zastavárny pro Prahu a Brno zajišťovaly **spolupráci mezi zadavatelem a novinami**

Evropa a 70. léta 19. století

- *haute finance*
- 1871 sjednocení Německa a *Aufschwung* (označování výrobků od 1873)
- Postupně se hospodářská pozornost přesměruje z *výroby* na *prodej* (vznik Anonční institut ve Vídni dohlížející na velkoplošnou reklamu: 1875)
- 60.-80. léta 19. století – prosazování reklamy (ve Vídni vzniká významná agentura Annoncen Expedition Haasenstein et. Volger)

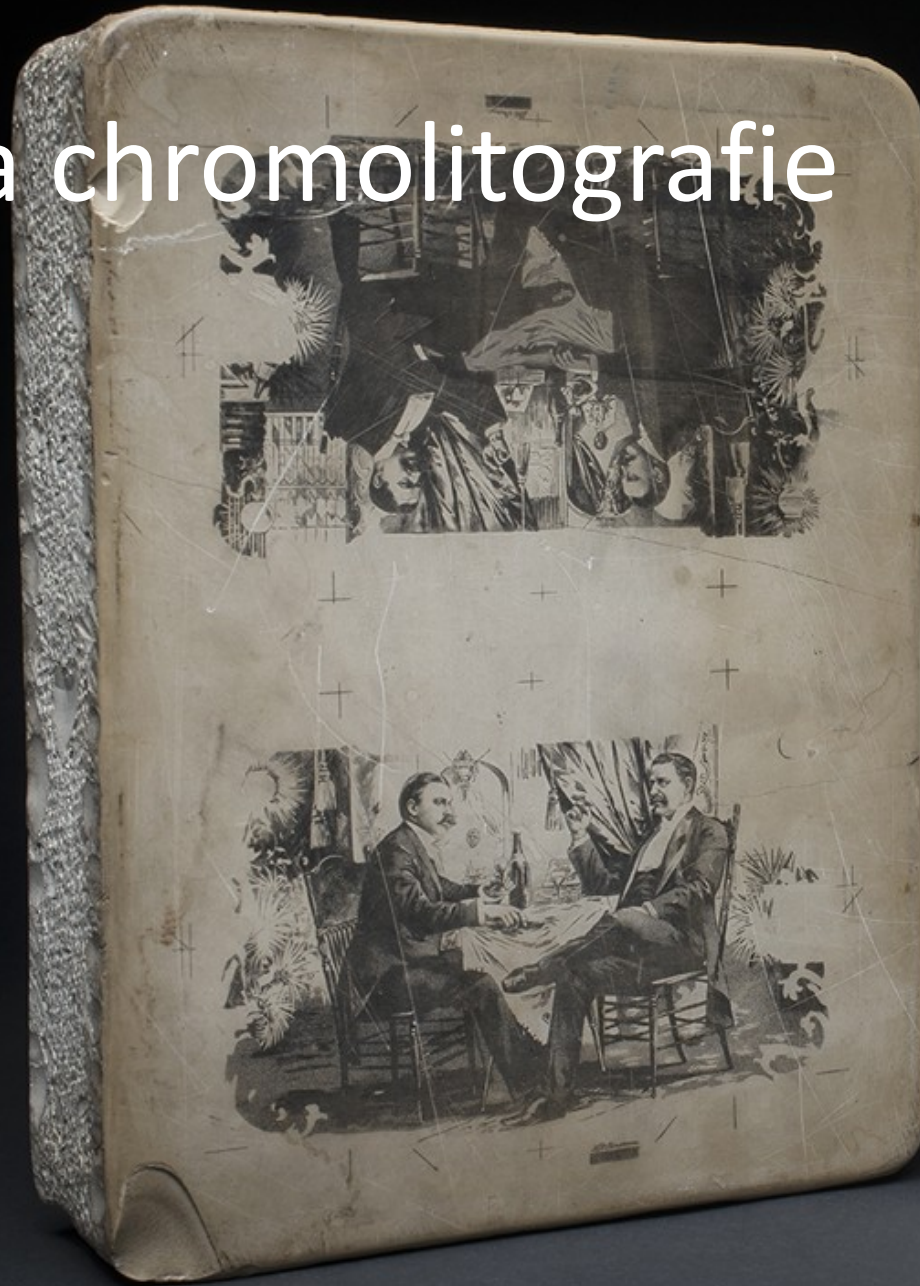
Od 90. let:

- snaha o korigování a legislativní zajištění reklamních činností (zákony o nekalé reklamě)

- 1890s – „Werbeabteilung“ – reklamní oddělení – jejich počet roste s nárůstem značkového zboží a nového chápání reklamy jako způsobu **komunikace mezi konzumentem a výrobcem**. Často je sám zakladatel (majitel) podniku také šéfem reklamy svého podniku.

- Obchodní domy

Litografie a chromolitografie

Aloys Johann Nepomuk
Franz Senefelder (1771-
1834)

*Vollständiges Lehrbuch der
Steindruckerei, Mnichov
1818.*

L. 5433 HARBOR LIGHT KEY 261.

YELLOW	RED	DARK	L. BROWN	GREEN	BLUE	PINK	GREY	GOLD
14898	14898	14871	14877	14898	14857	14857	14938	14938

YELLOW 14898
 RED 14898
 DARK BROWN 14871
 L. BROWN 14877
 GREEN 14898
 BLUE 14857
 PINK 14857
 GREY 14938
 GOLD 14938

HARBOR LIGHT

- <https://www.khanacademy.org/humanities/art-history-basics/artists-materials-techniques/printmaking/v/moma-lithography-process> (3:01)
- Litografický kámen
- Mastné křídly, tuše, ...
- Arabská guma a kyselina dusičná
- Voda
- Asfalt a terpentýn (vznikne „duch obrazu“)
- Tisková barva
- alternativa https://www.youtube.com/watch?v=rwxRD_fNpt8

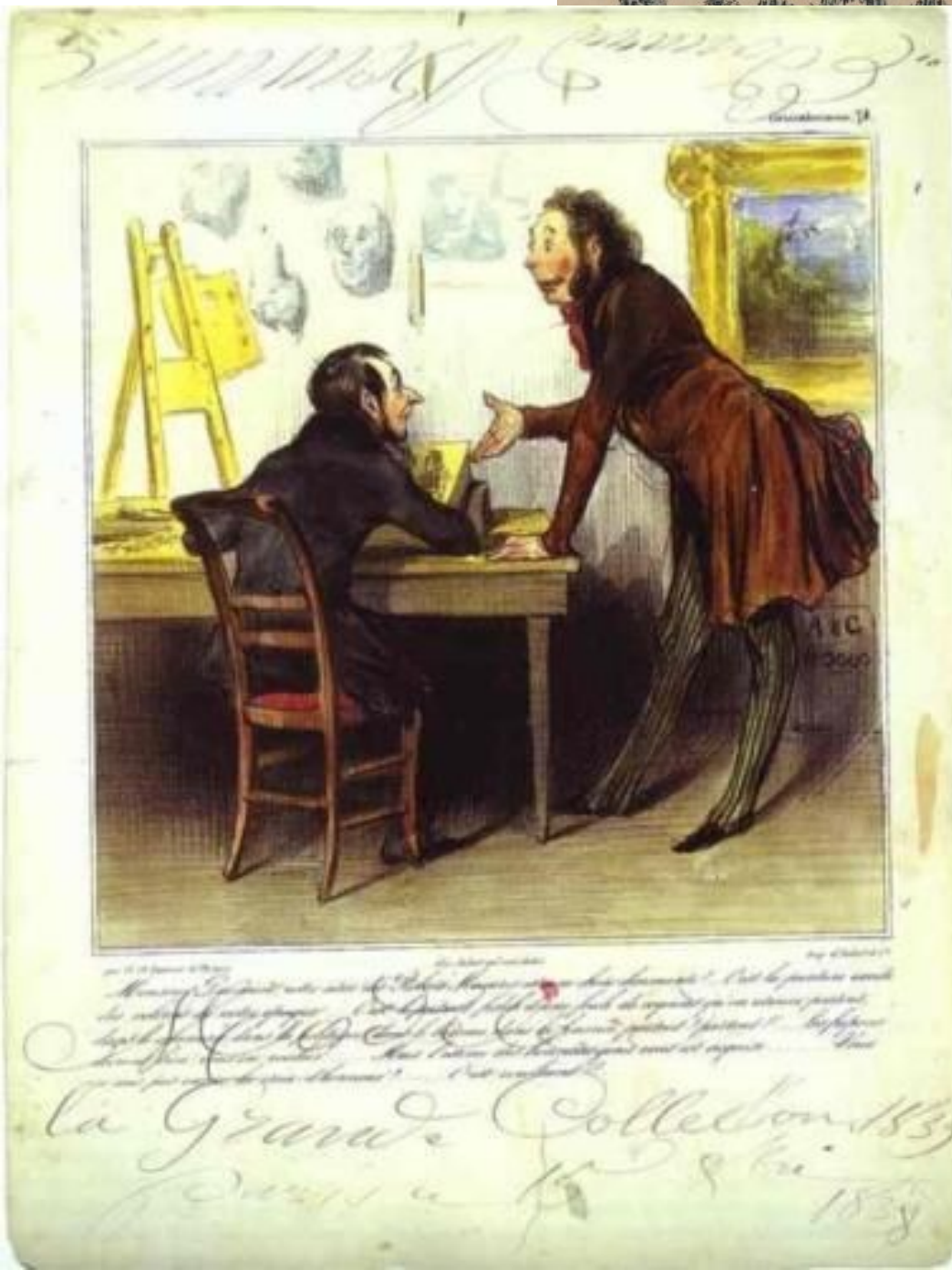
Užívání litografie před :

Reprodukce kreseb, rytin, mistrovská alba

Noty, mapy, vizitkové hlavičky

Barevné přílohy časopisů včetně reklamních

Značky a obaly

ECKERT & WINTER'S BOCK

LITH. BY A. HOEN & CO. BALTIMORE MD.

REGISTERED TRADE-MARK OF THE BREWERY COMPANY OF BALTIMORE, MD.

PUBLISHED BY F. KLEMM, NO. 254 N. CENTRAL AVE. BALTIMORE, MD.

This sheet is a perfect sample of the design, execution and paper which will be furnished.

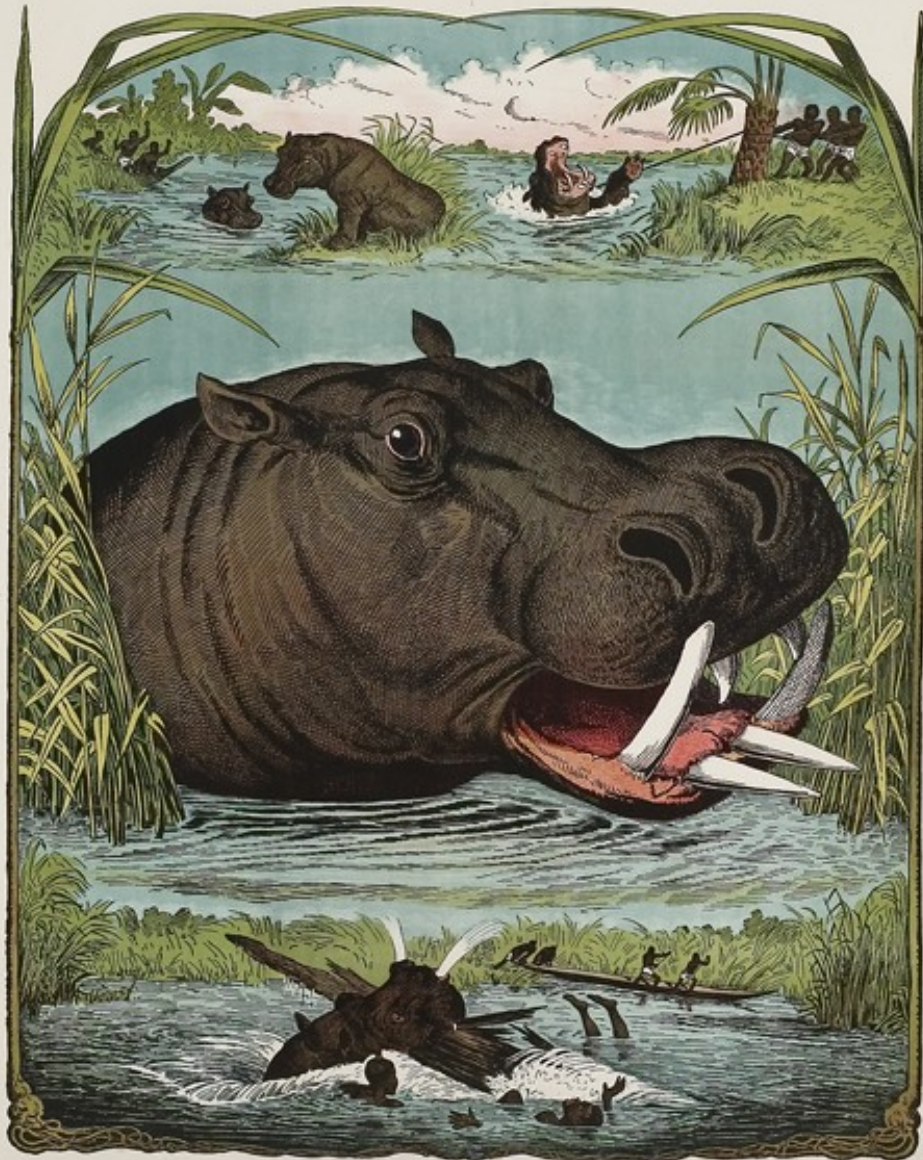
NEW YORK.

The plates being ready now, orders are respectfully solicited.
F. KLEMM, Baltimore.

Price List. 25 copies \$8; 50 copies \$13; 100 copies \$20; 200 copies \$38; 500 copies \$80.

Po 1870

Zoologischer Garten.

LITH. V. J. RICHTER, HAMBURG.

Berlín, 1973

USA

BALL'S

HEALTH PRESERVING

MISSSES

NURSING

COILED WIRE SPRING
ELASTIC SECTION

CORSETS

I BREATHE TO LIVE

SOLID COMFORT.

MANUFACTURED BY

THE CHICAGO CORSET CO. CHICAGO, ILL.

kolem
1880

THE BARNUM AND BAILEY

GREATEST SHOW ON EARTH
SCENES IN THE

GRAND WATER CIRCUS

AN ENTIRELY NEW, STARTLING AND INTERESTING WATER EXHIBITION,
TERMINATING IN TREMENDOUS HEADLONG DIVES FROM ENORMOUS HEIGHTS.

Advertisement for the Grand Water Circus, featuring a diver and various water activities.

LIES-BERGÈRE

DICK
CHIENS SAUTEURS
présentés par **FRED LESLIE**

teur, double un obstacle de 14 pieds de haut. WHEELER, Chien sauteur en longueur, saute un obstacle de 33 pieds de largeur.

Jules Chéret (1836-1932)

Paříž (narozen 1836, Ecole nationale de dessin, litografické dílny v Paříži)

Londýn 1859 -1866

Paříž 1866-1881: **Chéret & Co.**

Do 1878 pero a inkoust

Od 1878 křídly

Od 1881: **Imprimerie Chaix: Ateliér Chéret**

Druhá fáze (second manner)

Po 1890 nahrazuje černou za modrou (vliv impresionismu)

1891 Španělsko

Paříž

Londýn (1859-66) a Královská umělecká společnost

LA
VIE PARISIENNE
 Opera-bouffe en 5 actes
 Paroles de MM. **HENRI MEILHAC** et **LUDOVIC HALEVY**
 MUSIQUE DE **J. OFFENBACH**
 PARIS. E. HEU, EDITEUR, 10 RUE DE LA CHAUSSÉE D'ANTIN

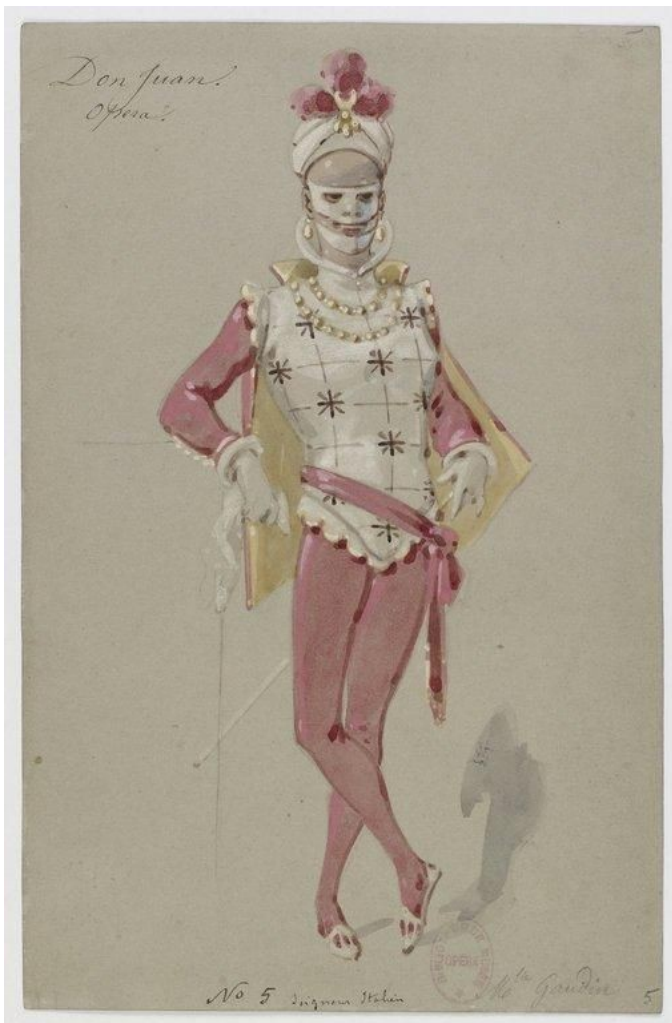
60. léta

LA FÉE
MACHINE A COUDRE AUTOMATIQUE
 NI ÉLECTRICITÉ! NI AIR COMPRIMÉ!
 NI VAPEUR!
 A MOTEUR MÉCANIQUE
 24 CHAUSSÉE D'ANTIN PARIS 13 B. HAUSSMANN

„Parisianisme“

Alfréd Grévin

Vlivný v 60. a 70. létech

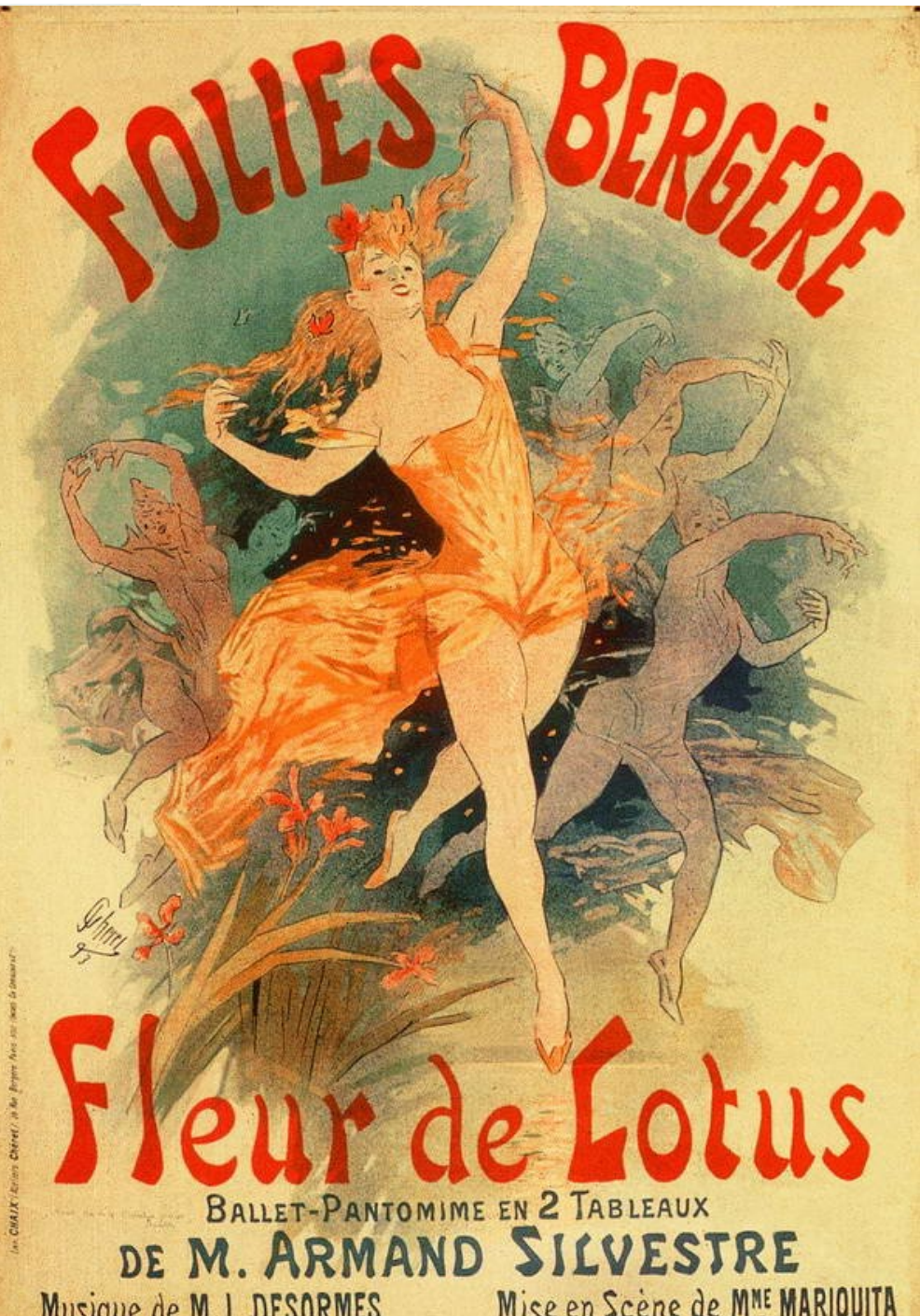
Jean Antoine
Watteau (1684-
1721)

Cabaret burlesque 1876

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque

n Rouge 1889

LES AFFICHES ILLUSTRÉES

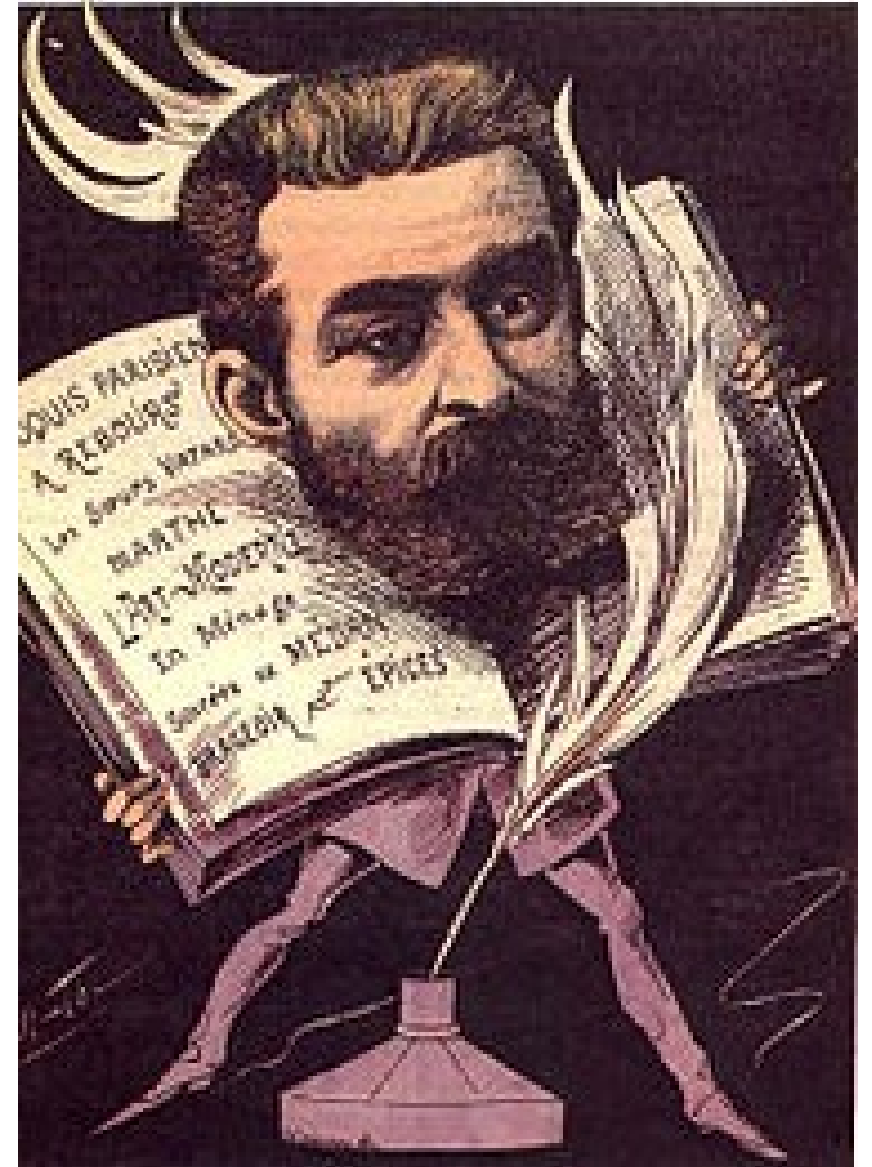
Joris-Karl Huysmans (1848-1907)

1879 a 1880 zmínil Chéreta ve svých kritikách Salonu:

"je tisíckráté vícero talentu v nejmenším z Chéretových plakátů než ve většině obrazů vystavených na pařížském Salonu."

„...the small pictures representing the Parisian existence, the vaults of the ballet, the work of clowns, the English panto- mimists, the interiors of the hippodromes and circuses. Personally, I would prefer all the exhibition rooms hung with the colored lithographs of Cheret ... than to see them blemished like this by a mass of sad works.“

- Inicioval sběratelství plakátu (od 80. let)

Jules Chéret

Besnard: Lady Bonham, 1898

Paul-Albert Besnard

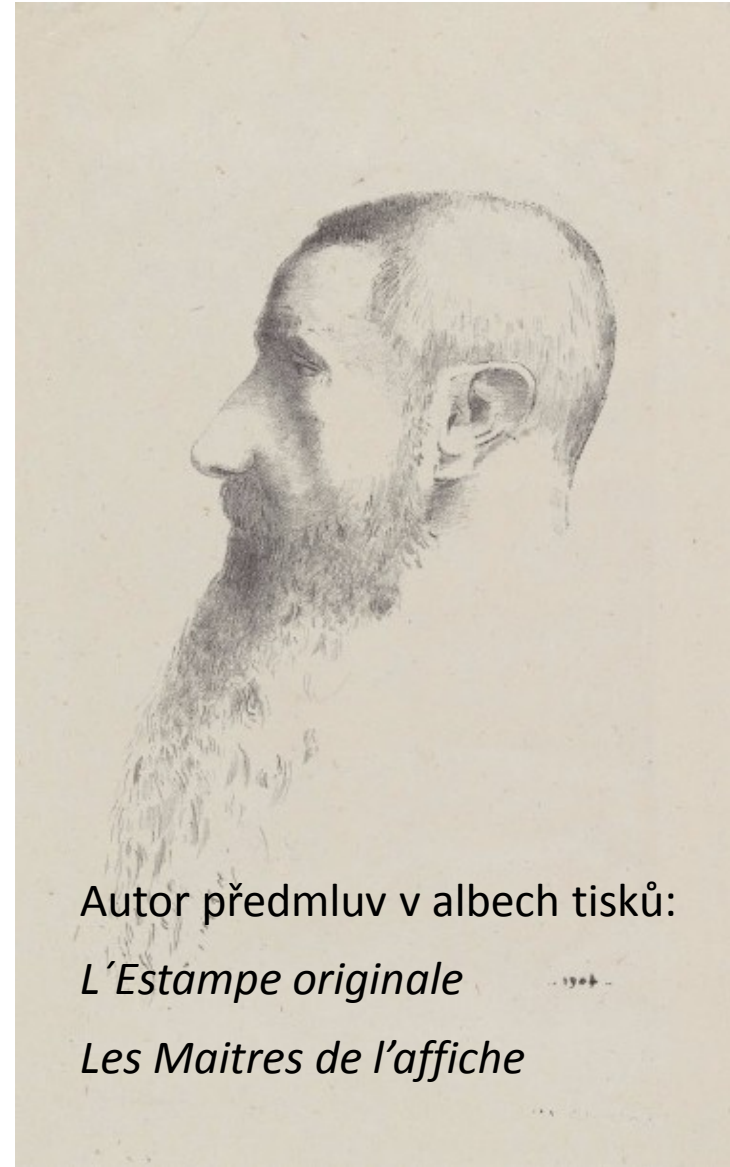
© All rights reserved

Roger Marx (1859–1913)

1889 první „one man show“ výstava J. Chéreta:

„Nejnápadnější, v takovém množství děl vytvořených se spontaneitou vlastní spíše jen japonským umělcům, je to, že všechny jeho plakáty jsou uzpůsobeny (*designed*) s jasnou představou požadavků na předmět, který je určen k reklamě. (...) U Chéreta vypadá všechno jako v oblacích jako v šťastném snu, představivost, důvtip, šarm a humor jsou všude.

(...Chéret) ví, jak odehnat naše chmury a na místo toho nás přimět k úsměvu.“

Autor předmluv v albech tisků:

L'Estampe originale

Les Maitres de l'affiche

1891

Jules Chéret, *Théatrophone*, 1898.

Luděk Marold, plakát k představení *Náš dům v asanaci*, 1898.